

En aquell temps ...

Hem volgut recuperar de la memòria dels nostres majors, algunes dades que hui ens resulten curioses, quantes vegades qualsevol de nosaltres ens hem assentat en alguna persona major de Bétera i ens ha dit, "en aquell temps, em recorde que ...". Estes dades ens recorden la forma de vida dels nostres majors.

L'evolució de Bétera, com la de molts altres pobles, ha sigut realment sorprenent, sobretot en el final del segle XX i principis d'este segle, només hem de fixar-nos en el ritme del sector de la construcció, en constant evolució en Bétera.

D'altra banda, com es pot vore en les guies comercials dels llibres de festes dels últims anys, observem l'evolució de comerços. L'activitat comercial en Bétera fins als anys 60, era essencialment d'autoconsum. Una de les cançons que ens canten Paquita Coll, María Coscollar i María Broseta i que hem editat en el CD que s'adjunta en este llibre, era una cançó molt estesa a Bétera i feia al·lusió al moment en què van posar la primera casa de "huespedes" en Bétera:

Bétera ja no és Bétera
Bétera és una nació
han posat casa de "huespedes"
i "quiosco" en l'estació.

Era costum, els dissabtes per la vesprada, que els homens anaren a la barberia per a afaitar-se i aprofitaren per a fer les parleries del poble. Ens conta Juan Fuentes les barberies que hi havia des del primer terç del segle XX, en nomenen algunes com era la del Tio Brunet, que a més també era corregeria i arrancaven queixals (l'anestèsia que s'utilitzava era un glopet d'aguardient), estava situada davant de l'actual botiga de modes "Ranel". També hi havia dos barberies en l'actual carrer Vazquez Mella, una era la del Tio "Mellat" i l'altra la del Tio "Xepeta". Hi havien altres barberies com la del Tio Colea i la del Tio German (actual barberia del Moreno), la de Leonet que estava en l'actual tenda de l'andana.

També ens contem alguns dels cafés i bars que existien en aquella Bétera del primer terç del segle XX, algun d'ells encara en funcionament i que eren els llocs de reunió per a la gent del poble, ens contem que dos dels cafés de moda del moment eren, el "café soràifa" i el "café del Poll", a més eren la seu de les dos bandes de música que hi havia en el poble, "la del Poll" i la de "La Figa" el "café soràifa" estava situat al final de l'actual carrer José Sáez, en front del forn de Rosario, i el "café del Poll" estava situat en l'actual casa de Alufre. Un altre café bar que tenia bona acceptació era el de Llòpis, situat en l'actual carrer Colón cantó en el carrer José Sáez. Un altre café de l'època era el café "Les Coronas", on també es feia ball en acordió, solien tocar el Tio Gonzalo i el Tio "Roinet".

En el temps dedicat a l'oci, també podem observar gran diferència en la forma en què es divertien els nostres majors, i la manera en què ens divertim en l'actualitat, pensem que en aquella època, els mitjans de transport dels que es disposaven eren molt escassos. Este factor junt a l'absència d'ofertes de divertiment de l'actualitat, (centres comercials en sales de cine, ciutat d'oci, grans discoteques, etc.), feien que Bétera tinguera la seua pròpia oferta d'oci. A continuació nomenem part d'eixe temps que li dedicaven els nostres majors al temps lliure.

Els llocs on es feia cine era abans de la dècada de l'any 20, es on actualment viu Franquet en el carrer de les alfàbegues. També es feia cine mut, en el cine "Doré", ens recorden que el Tio Daniel era el que feia l'explicació de la pel·lícula. Un altre lloc era el cine Florida. També cal assenyalar que hi havia un cine d'estiu, situat en l'actual carrer Purísima, al costat de l'antic trinquet.

Finalment van arribar a fer cine, ja després de la guerra en La Penya i en el cine Martín que l'any 1.950 es va estrenar, al carrer de les Alfàbegues. Este cine era dels més grans i bonics, amb unes instal·lacions, una capacitat i una decoració que era de les millors de l'època.

Els habitants de Bétera tenien la costum de passejar els diumenges per l'estació de tren, pel carrer de les alfàbegues i en l'albereda, encara que este últim lloc no tingué prou acceptació. Per lo mati, després de missa d'onze, eren els xiquets i xiquetes, les famílies i la joventut en general els que omplien estos llocs. Per la vesprada, estos passejos servien per a ajuntar-se les colles d'amics d'una banda i les amigues per una altra. S'aprofitava l'ocasió per a lluir la millor roba que es tenia (la roba de diumenge) i els xics aprofitaven per a poder acostar-se a la xica que mes els interessara.

Altra manera de passar el temps d'oci, era en esdeveniments esportius, per aquells temps que s'arreglaven de la memòria dels nostres majors, els esports en mes èxit del moment eren el futbol i la pilota valenciana. La pilota sempre ha tingut una gran afició en Bétera, una prova d'això és una placa que encara està en la frontera de l'església de la Puríssima Concepció que diu "se prohibe jugar a pilota", tristament, en estos últims anys abans de desaparèixer el trinquet, l'afició per a pilota valenciana en Bétera era ja molt escassa. Quant al futbol, el lloc on primerament es jugava durant la dècada de l'any 20 era en l'actual carrer Calvari, el camp de futbol estava situat entre lo que hui es la casa de la cultura (antigament quarter de la guàrdia civil) i el forn de Rollets. Els jugadors tenien els vestidors on actualment està el supermercat "Charter", i ens recorda Juan Fuentes en molt d'afecte que els xiquets esperaven als jugadors fent un corredor pel carrer del Calvari per a vore-los equipats i aplaudir-los fins a arribar al camp. Els xiquets es feien pilotes amb draps vells i cordes, i jugaven en les eres que havien al costat del camp. Posteriorment es jugava en el camí del colaor, on ara està el col·legi Marques de dos aigües.

Un altre esdeveniment en el qual solien acudir els veïns de Bétera eren els bous, sempre hi ha hagut afició en el nostre poble, els llocs on se celebraven estos festejos eren en la glorieta on en l'any 1.927 el bou va matar a "Pitillo", en el solar que hi havia on ara està el Bar Montes, en la plaça del Castell i en el cine d'estiu. Ja en la dècada dels 80, en el barri "buenavista" i posteriorment en l'albereda.

"Imatge de la Festa de Bous de l'any 1956, presidida per autoritats i obreres"

Després d'uns anys sense celebrar estos esdeveniments taurins, la penya taurina La Badana, a tornat a reprendre estos festejos, que es fan en l'albereda en gran acceptació de la gent.

El ball era un altra de les maneres, en que la gent del poble disfrutava del seu temps lliure. Segons arreglarem de la memòria de Juan i de Manuel Aloy, era costum durant les nits d'estiu, ballar en el trinquet. Ens conten que les dones vestides amb les seues millors gales i amb vistosos mantons de "manila", solien ballar ayades per la seua parella el ball del "Farolet", consistia a ballar cada parella a ritme de pasdoble, amb una ciri encens i l'ultima parella a què se li apagara la ciri era la guanyadora del ball del "Farolet".

Posteriorment, com comenta Amparo Domenech en el llibre "Bétera, un poble per a tots", el lloc on primerament es feia ball era en el "Dansin", que era un local polivalent, on a més es feien representacions teatrals i ball. El ball era amenitzat per una orquestra d'uns quants músics de la banda del poble. Des d'este local el ball es va traslladar a un magatzem situat a l'avinguda de l'Exercit, on hui es troba la casa de cotxes (concessionari) Opel, després va passar a un local davant de l'estació (dalt de la fusteria) i d'ací va anar al local de "Les Coronas".

El ball començà a ser un èxit per a la joventut de Bétera, i per a la dels pobles de la línia del tren (Moncada, Alfara, Godella, etc.), que hi acudia a passar la vesprada del diumenge. Hi ha una altra cançó en el CD on es fa referència a açò, es tracta d'una estrofa molt estesa per les xiques del poble en aquella època que diu:

Si la mar fóra d'oli
i els peixos de "cansalà"
que "sucas" pegarien
els fanfarrons de "Moncà"

L'organització del ball sempre era a càrrec dels majorals, ja que era una forma de traure diners per a la festa de les Alfàbegues. L'ambientació del local consistia, essencialment, en omplir el sostre de gallardets i motius festius, posar una bona il·luminació i un pòdium on es col·locava l'orquestra, que ja era un conjunt musical llogat pels majorals; també hi havia una barra de bar on els majorals venien refrescs o alguna copeta.

Com que la moral catòlica considerava que esta activitat era pecaminosa, no totes les joves anaven a ballar els diumenges, i moltes de les que hi anaven eren acompanyades per les mares (amb la finalitat de vetlar per la seua honra).

L'entrada al ball era gratuïta per a les xiques: sols pagaven els xics. Al voltant de la pista de ball hi havia cadires, on seien les xiques, els xics passaven i els demanaven si volien ballar; elles acceptaven o no, segons si era del seu grat o no. Si al diumenge següent el xic tornava a traure a ballar la mateixa xica, i esta acceptava i després passejaven, i açò es repetia uns quants diumenges, al poc de temps es feien nòvios. Si, pel contrari, a la xica no li agradava el xic, quan anava a demanar-li ballar esta li deia que no i esperava un xic del seu gust.

Al principi dels anys 60, arreplegant en la memòria de José Manuel Aloy, durant les festes d'agost se celebraven revetles, la gent participava en elles i els majorals col·locaven a tots els que volien participar una "xapa" que servia perquè cobraren uns diners que els ajudara a pagar a l'orquestra que actuava.

Els mes joves sense edat autoritzada per a participar en la revetla s'ajuntaven i se n'anaven a ballar darrere de l'escenari, este lloc ho van denominar la "pista negra".

A poc a poc es va relaxar la moral catòlica i les famílies no impediën tant (sobretot a les xiques) d'anar al ball. A finals dels anys 60 la gent jove de Bétera anava més al ball i va desaparèixer, paulatinament, el passeig com a punt de relació de la joventut.

Podem fer-nos una idea del volum econòmic que desplegava esta activitat, ja que donava per a costejar íntegrament les festes de les Alfàbegues organitzades pels majorals.

Com que, realment, era un negoci desenvolupar esta activitat per a la joventut, els propietaris del local deixaren de llogar-lo als majorals i realitzaren l'actuació pel seu compte i, com a conseqüència de l'evolució de la tècnica musical, este ball es va convertir en discoteca. A finals dels anys 70 Bétera ja tenia en marxa dues discoteques: "Les Coronas" i "Azhor".